

Jill Paulsson, stadslivsutvecklare på drift och underhåll, Pamela Sjöstrand, landskapsarkitekt på gestaltning, och Sofie Svedström, projektledare på projektenheten.

Att tänka innanför boxen

Den som spar, den har – men går det verkligen att bygga en ny och hållbar trottoar med gamla klinkerplattor? Hållbar för vem? Och vad gör vi med plattorna som blir över? Återbruk är ett sätt att minska vår klimatpåverkan och en spännande ingrediens för oss som planerar, bygger och förvaltar Helsingborg. Vad har vi att jobba med? Vilka nya material väljer vi? Den här utmaningen, eller möjligheten, står mer eller mindre alla enheter på stadsbyggnadsförvaltningen inför.

Vi pratar med landskapsarkitekten Pamela Sjöstrand, projektledaren Sofie Svedström och stadslivsutvecklaren Jill Paulsson om möjligheterna att ta vara på det vi har – om konsten att tänka kreativt innanför boxen.

” Vi måste inte alltid börja från scratch, utan vi kan våga prova att utgå från det vi har. Det ändrar lite på gestaltungsprinciperna.

/ Pamela

Lyckat lappat och lagat

Pamela: Material har vi – det blir alltid lite över i alla projekt. Återbruk är inte bara för lagning på gamla platser, utan vi försöker aktivt tänka på hur vi kan återanvända saker i nya projekt.

Ett bra exempel på återbruksprojekt är Hans Alfredsons plats. Här har vi haft en tanke från början att det ska vara lätt att använda delar som blivit över från andra projekt. Till exempel är granit-

hällarna sådana som blev över från Sea U och vi använder smågatsten som förvarades på Rudan*. Vi har planerat för att det ska vara lätt att gestalta och dimensionera utifrån vad som finns – materialet jämkas ihop efterhand. Platsen blir lite som ett lapptäcke av vackra och fiffigt återanvända material.

Pamela: I den löpande renoveringen av platser ser vi över vad vi kan ta vara på. När vi gör om en lekplats kanske kedjorna till gungorna nyligen är utbytta. Då använder vi dem till den nya lekplatsen. Ett annat exempel är tubrutschkanorna på Surflekan på Gröningen. Av det som fanns på den tidigare lekplatsen där, Piratlekan, var tubrutscharna det som barnen gillade bäst. Eftersom de var i bra skick och i ett hållbart material, återanvände vi dem till Surflekan. Det är en av fördelarna med att välja material som håller länge, som i det här fallet metall istället för plast.

En del hållbara material har högt klimatavtryck, så valet av material är en avvägning och får avgöras från fall till fall.

*Kvarteret Rudan är en av Helsingborgs stads förvaringsplatser av överblivet material. Här finns allt från högar med gatsten och betongplattor, till skräpkorgar och busskurer. Och en och annan glasskiosk.

Vad i hela världen gör vi?

Klimatet är en hjärtefråga för oss på stadsbyggnadsförvaltningen och ett prioriterat område i vår verksamhetsplan. Vad innebär det i praktiken? Vad i hela världen gör vi? Just det vill vi bli bättre på att berätta om, och den här artikeln är en del av vår berättelse.

Historiskt bra

Ytterligare ett projekt där återbruk har varit med redan i planeringsfasen, är ombyggnaden av Fågelsångsgatan, Norra Storgatan och Södra Storgatan.

Sofie: Vi har främst återanvänt de små kvadratiska, och för Helsingborg karaktäristiska, klinkerplattorna, men även smågatsten, storgatsten och hällar. Vår tanke är att allt som tas upp ska tillbaka. En del går sönder, men som tur är har jag fått klinker från andra projekt att ta av i reserv. Peab kontaktade mig eftersom de kände till att jag behövde just den sorten, och även privatpersoner har skänkt plattor.

” Vår tanke är att allt som tas upp ska tillbaka.

/ Sofie

Sofie: Göteborgs stad hörde av sig och undrade var vi köpt vår fina klinker. De frågade om de fick köpa av oss, men icke! Den är vi rädda om och återanvänder bäst vi kan.

Sofie: Smågatstenen på Fågelsångsgatan kommer från Planteringen, storgatstegen från Kungstorget och de räfflade klinkerplattorna från Nedre Långsvinkelsgatan. Sten till muren kommer från Rydebäck. Och grå betongplattor som vi inte skulle ha kvar på Fågelsångsgatan, flyttades till Villa Canzonetta förskola på Närlunda.

I etapp två av ombyggnaden av Fågelsångsstråket fortsätter vi att återanvända all sten som plockas upp. En del belysningsstolpar målas om och får stå kvar. Trafikskyltarna byts ut, eftersom reflexerna ska vara bra.

I ombyggnaden av Fågelsångsstråket har tanken på återbruk varit med redan från start. Klinker och gatsten har plockats upp och lagts tillbaka, och de så kallade borgmästarhällarna har tjänat som trottoarkanter ända sedan sekelskiftet 1800–1900.

Tillfällen att berätta

Pamela: I Japanska trädgården i Vikingsbergs-parken ligger så kallade borgmästarhällar. De är troligtvis från sekelskiftet 1800–1900 och har ursprungligen använts som trottoarkanstenar. När vi gjorde om parken 2022 valde vi ut några vackra exemplar från Rudan och la i trädgården. Det hade aldrig blivit lika fint eller samma känsla med nybeställda stenar. De är slitna på ett vackert sätt.

Sofie: Framåt sommaren 2024 kommer vi att testa på något, för oss i Helsingborg, helt nytt: i ombyggnaden av Trädgårdsgatan blir det premiär att använda en elgrävmaskin! En tyst bjässe på 25 ton – och noll utsläpp. I det projektet tar vi vara på belysningsstolpar, fundament och armaturer. Allt märks upp och lagras, för att kunna köpas av exempelvis bostadsrättsföreningar.

Sofie: Det blir ytterligare en dimension i våra projekt när vi jobbar med återbruk: ”Nu bygger vi om gatan – och vet du, det är återbruk!” Vissa plattor är lite kantstötta, men de funkade bra ändå. Elgrävmaskinen och återbrukade plattor ger tillfällen att berätta för helsingborgarna om stadens klimatarbete.

Pamela: Det finns en poäng med brokigheten, vi får berätta vad det handlar om.

” Ibland behöver vi såklart använda nya grejer. Men där vi kan bör vi tänka återbruk. Många som hjälps åt – staden, fastighetsägare, Hbg City, verksamheter – kan tillsammans göra stor skillnad.

/Jill

Nyskapande

Jill jobbar med att aktivera stadskärnan och funderar kreativt på hur olika installationer kan återanvändas, istället för att packas ihop och magasineras.

Jill: Ljusinstallationen "The Cube" som vi hade under Drömljus 2018, har vi återanvänt flera gånger för att aktivera platser. Ljuskronor som hängt över Södra Storgatan på vintern, hänger nu istället över Brandstationens uteservering. Till Gåsebäck flyttade jag också gamla busskurer från Rudan, för att använda till evenemang och andra kreativa aktiviteter.

Jill ser också över var och hur förvaltningen förvarar utrustning och installationer från olika aktiviteter, utsmyckningar och evenemang. Målet är att skapa en överblick och en rutin, så att återanvändningen blir mer tillgänglig och effektiv.

Jill: Många gånger ber vi entreprenören montera ner saker, utan att vi egentligen har koll på var grejerna hamnar. Det i sig behöver inte vara ett problem, men för att kunna se vad vi har och för att underlätta för återbruk behöver vi en överblick.

Kanske skulle webbsidan haffa.se kunna utvecklas och nyttjas ännu mer stadsövergripande.

Pamela: Det hade varit häftigt om Rudan varit uppbyggd som ett bibliotek! Med både en historisk och en praktisk överblick.

Inte så svårt

Jill: Det är ingen jättestor ansträngning att tänka återbruk. Istället för att få något tillverkat – har vi redan något som passar att använda? Kan vi bygga om eller renovera något? Vet du inte vad som finns, fråga entreprenören var saker förvaras och åk ut och kolla. Förhoppningsvis har vi så småningom ett system för överblick och bokning.

Pamela: Det handlar om att ändra synen på saker – det kanske får bli ett lapptäcke eller lite brokigare i den nya gestaltningen. Vi måste inte alltid börja från scratch utan vi kan våga prova att utgå från det vi har. Det ändrar lite på gestaltningsprinciperna.

Sofie: Nu har man det lite mer i sig, jag vill gärna fortsätta jobba med återbruk. Det är enkelt att återanvända material från en plats som ska göras om. Det gäller att komma ihåg det och inte bara jobba av gammal vana.

Markplattor, gatsten, installationer och lekplatsutrustning är bara några exempel på hur vi arbetar med återbruk på stadsbyggnadsförvaltningen. Här är några fler:

- kontorsmöbler
- skyltar – väljs i hållbara material som kan stripas om
- träd – flyttas från en plats och planteras på en annan
- blomsterprogrammet – använda lökar och perenner planteras ut i grönområden
- jordmassor som grävs ut används som fyllnadsmassor

